

**Средно училище за европейски езици
„Св. Константин-Кирил Философ“**

гр. Русе

Доклад

**На тема: „ Спасяването на българските
евреи – пример за достойнството на един
народ“**

Изготвил: Пламена Миленова Вълева, 9 „в“ клас

Учител: Георги Христов Симеонов

След присъединяването на България към Тристранния пакт /1 март 1941г./, българското правителство е принудено да следва антиеврейската политика на своя съюзник Нацистка Германия. Още в закона „За защита на нацията”, приет през януари 1941 г., са предвидени цяла поредица от ограничителни разпоредби касаещи лицата от еврейско потекло в България. През февруари 1943 г. се подписва споразумението между Александър Белев и Теодор Данекер, чиито клаузи уточняват не само броя на евреите, които трябва да бъдат депортирани, но и населените места, от които трябва да стане това. Засегнати са не само ново администрираните земи от Вардарска Македония и Беломорска Тракия, но и градове от Царство България. След началото на депортирането, до широката българска общественост достига информация за случващото се и това предизвиква силна реакция на недоволство сред много видни български обществени, религиозни и политически дейци. Начело на протеста против антиеврейската политика на правителството застава подпредседателят на Народното събрание - Димитър Пешев. Той решава да се възползва от първоначалния успех в осуетяване правителствените планове за депортация и написва протестно писмо, което изпраща на председателя на Народното събрание Христо Калфов с подписите на 42-ма други депутати. В писмото Пешев заклеява правителствената антиеврейска политика и настоява тя да бъде променена. На следващото партийно събрание Филев, целейки да уязви Пешев лично - изисква депутатите от неговата партия, които са подкрепили писмото на Пешев, да оттеглят подкрепата си, но 30 души отказват да го направят. Филев също поисква вот на недоверие спрямо Пешев и го отстранява от длъжността подпредседател на Народното събрание.

Така първоначалния опит за депортация на евреите от границите на България е осуетен. Данекер и Белев не се отказват от идеята за депортация на цялата българска еврейска общност, а Айхман продължава да настоява на важността на депортацията. Опитите за възобновяване на депортациите не дават резултат до края на войната.

Цар Борис III се застъпва за българските евреи и пред Германското ръководство заявява, че евреите му трябва да работят на обществени строежи и затова не може да ги депортира. Външният министър на Германия - Рибентроп подлага на силен натиск царя, но Борис III е непреклонен в защитата си на евреите. В среща с Хитлер и Рибентроп през март 1943 година цар Борис успява да ги убеди, че условията в България са различни и че не трябва да се взимат същите мерки срещу евреите, както в Германия. Рибентроп осведомява германския пълномощен министър в София Адолф Бекерле за становището на Борис с директива № 422 от 4 април 1943 година. От телеграмата на Рибентроп става ясно, че цар Борис се застъпва за евреите от старите предели на държавата с прагматични аргументи. Царят нарежда евреите да бъдат включени в работни групи за строежи на пътища, за да може по този начин да се избегне депортацията им в Полша. Цар Борис III издава заповед на вътрешния министър Петър Габровски, с която планираната депортация на евреите е спряна.

В защита на евреите се надигнали общественици, политици (включително правителствени симпатизанти), най-значителните имена сред интелигенцията и много

обикновени хора. Сред най-изявените активисти за спасяване на евреите в България са депутатът Димитър Пешев, софийският митрополит Стефан I Български, пловдивският митрополит Кирил и др. Спасяването на българските евреи в годините на Втората световна война е морален и политически подвиг, с който България доказва превъзходството си над много от т.нар. цивилизовани държави. Той е резултат от съпротивата на широки слоеве от българската общественост и на смелостта на българските държавници, които стават изразители на народната воля и успешно отстояват тази справедлива кауза пред Нацистка Германия.

Холокостът е опитът на Нацистка Германия, нейните съюзници и други сътрудници да избие евреите в Европа. В продължение на шестте години на Втората световна война систематичното, бюрократично преследване и потисничество, финансирано от държавата и организирано от правителството, води до смъртта на шест милиона евреи от цяла Европа.

Преследването на евреи в Германия започва през 1933 г., почти непосредствено след като нацистите идват на власт. Систематичното масово убийство на евреи обаче настъпва по време на Втората световна война. Първоначално това включва затварянето им в гета и масови разстрели в Централна и Източна Европа. След това, между 1941 г. и 1945 г. започват депортации към ликвидационните центрове, като Аушвиц, Треблинка и Белжец, първо от различни точки в окупирана Полша, а след това и из цялата окупирана територия на Европа.

В Съветския съюз обаче евреите са избивани основно чрез масови разстрели, като почти една трета от жертвите на Холокоста са избити на местата, където живеят, или наблизко, без транспортиране в гета или лагери. Освен това нацистите не ограничават търсенето си на евреи в границите на Европа: Евреи от Триполи са депортирани в Берген-Белзен, а други от Бенгази са изпратени в трудов лагер в Австрия.

Германските нашественици организират в окупираните полски земи концентрационни лагери. Първият и най-големият от множество комплекси с концентрационни лагери, изградени от нацистите на територията на окупирана Полша е лагерът Аушвиц. Състои се от три основни лагера и почти 50 подлагера: Аушвиц I – концентрационен лагер, Аушвиц II-Биркенау – най-големият елемент в системата на лагера Аушвиц, който включва както концентрационен лагер, така и център за убийства; и Аушвиц III-Моновиц, разположен близо до строителната площадка на фабрика за синтетична гума.

Между 1940 г. и 1945 г. най-малко 1,3 милиона души, повечето от които евреи, са депортирани към лагерния комплекс Аушвиц, от които 1,1 милиона са убити. Сред жертвите са около 1 милион евреи, 74 000 поляци без еврейски произход, 21 000 роми, 15 000 съветски военнопленници и между 10 000 и 15 000 други, включително най-малко 43 хомосексуалисти. Въпреки че първоначално лагерът е изграден като затвор за полски политически затворници, нацистите започват да го използват за изпълнение на Окончателното решение от март 1942 г. За целта те изграждат газови камери и крематориуми в Аушвиц II-Биркенау.

Аушвиц е центърът на унищожението на европейското еврейство, а сред оцелелите са множество известни имена. Някои от тях са – Ели Визел, Примо Леви, Имре Кертеш и много други, които описват Холокоста и превръщат Аушвиц в негов несъмнен определящ символ, повече от всеки друг лагер.